Štvrtok 20. mája 2021

P9_TA(2021)0258

Agentúra Európskej únie pre základné práva: predbežná správa

Uznesenie Európskeho parlamentu z 20. mája 2021 o návrhu nariadenia Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 168/2007, ktorým sa zriaďuje Agentúra Európskej únie pre základné práva (COM(2020)0225) – (2020/0112R(APP))

(2022/C 15/47)

Európsky parlament,

— so zreteľom na návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 168/2007, ktorým sa zriaďuje Agentúra Európskej únie pre základné práva (COM(2020)0225),

— so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“), a najmä na jej článok 352,

— so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 168/2007 z 15. februára 2007, ktorým sa zriaďuje Agentúra Európskej únie pre základné práva [1] (ďalej len „nariadenie o FRA“),

— so zreteľom na Európsky dohovor o ľudských právach, na články 2, 6 a 7 Zmluvy o Európskej únii (ďalej len „Zmluva o EÚ“) a na Chartu základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“),

— so zreteľom na spoločné vyhlásenie Európskeho parlamentu, Rady EÚ a Európskej komisie z 19. júla 2012 o decentralizovaných agentúrach a spoločný prístup,

— so zreteľom na štúdiu s názvom Posilnenie Agentúry pre základné práva – revízia nariadenia o Agentúre pre základné práva, ktorú zverejnila jeho tematická sekcia pre práva občanov a ústavné veci v máji 2020,

— so zreteľom na článok 105 ods. 5 rokovacieho poriadku,

— so zreteľom na stanovisko Výboru pre práva žien a rodovú rovnosť,

— so zreteľom na predbežnú správu Výboru pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci (A9-0058/2021),

A. keďže návrh nariadenia Rady predstavuje pokrok pri celkovom zefektívňovaní práce Agentúry pre základné práva (ďalej len „FRA“) tým, že jej umožňuje v plnej miere pôsobiť vo všetkých oblastiach právomoci Únie a objasňujú sa v ňom jej úlohy a pracovné metódy, pričom sa dodržiavajú zásady proporcionality a subsidiarity; keďže je poľutovaniahodné, že jeho právny základ v súčasnosti vyžaduje jednomyseľnosť v Rade a schválenie Európskym parlamentom, čo znamená, že zapojenie Európskeho parlamentu do reformy je obmedzené;

B. keďže agentúra FRA významne prispieva k dodržiavaniu základných práv a ako nezávislá a plnohodnotná agentúra EÚ a strážkyňa základných práv by sa mala ďalej posilňovať s cieľom čo najúčinnejšie presadzovať a chrániť základné práva pri súčasnom úsilí o dialóg prostredníctvom aktívneho zapojenia občianskej spoločnosti vrátane advokátskych komôr, profesijných organizácií, sudcov a advokátov;

C. keďže ambície EÚ týkajúce sa rozvoja silnejšieho vonkajšieho rozmeru by sa mali odrážať v ďalšom zapojení agentúry FRA do monitorovania a kontroly aktov a činností Únie a jej členských štátov vo všetkých aspektoch spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky;

D. keďže v globalizovanom svete je mimoriadne dôležité zaručiť dostatočnú ochranu základných práv prostredníctvom medzinárodnej spolupráce s tretími krajinami;

E. keďže dôveru občanov EÚ v prácu policajných a justičných orgánov možno vybudovať a posilniť, len ak sú akty a činnosti Únie a jej členských štátov dôsledne, starostlivo a konzistentne monitorované, kontrolované a rýchlo zosúladené s povinnosťami v oblasti základných práv; keďže činnosť agentúry FRA v oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti je teda nanajvýš dôležitá, a preto by jej mandát mal pokrývať aj oblasť policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach;

[1] Ú. v. EÚ L 53, 22.2.2007, s. 1.

F. keďže práca agentúry FRA pri ochrane základných práv a určovaní výziev, ako sú práva detí, migrácia (vrátane vonkajších hraníc), využívanie umelej inteligencie a nových technológií, rodová rovnosť, rodovo motivované násilie a práva žien atď., je dôležitá z hľadiska priorít agentúry FRA, a preto ju treba uznať a podporovať;

1. považuje cieľ agentúry FRA spočívajúci v poskytovaní informácií, pomoci a odborných znalostí o základných právach príslušným inštitúciám, orgánom, úradom a agentúram a v obrane a ochrane základných práv v EÚ za mimoriadne dôležitý, pretože agentúra FRA monitoruje praktické uplatňovanie charty na všetkých občanov členských štátov, čím sa snaží zabezpečiť, aby sa s každým jednotlivcom zaobchádzalo dôstojne a aby sa ku všetkým členským štátom pristupovalo na základe rovnosti; zdôrazňuje jej dôležitú úlohu sprostredkovateľa, pokiaľ ide o podporu Únie a jej členských štátov pri prijímaní opatrení alebo formulovaní postupov týkajúcich sa základných práv; kladie dôraz na to, že tieto podporné kroky môžu mať rôzne formy vrátane zverejňovania správ, ktoré sú založené na faktoch, vyvážené a zohľadňujú rôzne zdroje; nabáda Komisiu a Radu, aby systematicky využívali údaje poskytované agentúrou FRA pri tvorbe svojich politík a zaväzuje sa k rovnakému cieľu;

2. zdôrazňuje, že trestné činy z nenávisti a nenávistné prejavy sú rozšíreným a naliehavým problémom spolu s diskrimináciou z akéhokoľvek dôvodu, napríklad pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného zmýšľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, rodovej identity alebo prejavu, veku alebo sexuálnej orientácie; pripomína, že na ochranu základných práv všetkých ľudí je nevyhnutná horizontálna a prierezová perspektíva; varuje pred nárastom a normalizáciou nenávistných prejavov a rôznych foriem rasizmu, xenofóbie a súvisiacej neznášanlivosti, najmä protirómskeho zmýšľania, antisemitizmu, islamofóbie a rasizmu voči osobám čiernej a inej farby pleti v mnohých členských štátoch, čo sa ešte zhoršilo vzostupom extrémistických hnutí a zvýšilo sa v online prostredí, predovšetkým počas pandémie ochorenia COVID-19; zdôrazňuje záväzok agentúry FRA bojovať proti diskriminácii akéhokoľvek druhu a vyzýva agentúru, aby pokračovala v práci, pokiaľ ide o situáciu v oblasti nenávistných prejavov a trestných činov z nenávisti, a aby pravidelne podávala správy o prípadoch a najnovších trendoch;

3. opätovne potvrdzuje svoju ochotu umožniť agentúre FRA, aby plne pôsobila vo všetkých oblastiach právomoci Únie a plnila úlohu, ktorú jej stanovili zákonodarcovia EÚ, a teda určiť zásady a podmienky na udelenie súhlasu; v tejto súvislosti vyjadruje poľutovanie nad obmedzeným zapojením Európskeho parlamentu do reformy agentúry FRA a zdôrazňuje, že uprednostňuje riadny legislatívny postup; vyzýva Komisiu, aby v súlade s ďalšími agentúrami pôsobiacimi v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí pridelila agentúre FRA primerane zvýšený rozpočet, aby mohla v plnej miere plniť svoju úlohu; uznáva, že agentúre FRA treba poskytnúť primerane špecializovaný personál;

4. vyzýva Radu, aby pri zmene nariadenia o FRA zohľadnila tieto aspekty:

i) *Rozsah pôsobnosti nariadenia*

v súlade so zmenami, ktoré vyplývajú z nadobudnutia účinnosti Lisabonskej zmluvy, by sa pojem „Spoločenstvo“ mal v celom nariadení nahradiť pojmom „Únia“ – to znamená, že do pôsobnosti agentúry FRA by mali patriť akty alebo činnosti Únie alebo jej členských štátov, ktoré sa týkajú spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky alebo patria do jej rámca, ako aj akty alebo činnosti v oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti; v tejto súvislosti by malo byť jasné, že mandát agentúry FRA zahŕňa oblasť policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach a záležitosti týkajúce sa dodržiavania základných práv na vonkajších hraniciach Únie (v súlade s článkom 77 ZFEÚ) a zameriava sa aj na otázky súvisiace so vzájomným uznávaním súdnych rozhodnutí a rozsudkov medzi členskými štátmi; zdôrazňuje dôležitú úlohu agentúry FRA pri poskytovaní cenných vstupov a príspevkov v kontexte konaní podľa článku 7 Zmluvy o EÚ a výročnej správy o právnom štáte; domnieva sa, že agentúra FRA by mala v budúcnosti prispievať aj v rámci nariadenia (EÚ, Euratom) 2020/2092 o všeobecnom režime podmienenosti na ochranu rozpočtu Únie ([2]); v tejto súvislosti zdôrazňuje úlohu agentúry FRA ako nástroja na obranu zásad demokracie, právneho štátu a základných práv, najmä v časoch, ktoré sa vyznačujú znepokojivými autoritárskymi tendenciami;

ii) *Spolupráca s tretími krajinami*

členstvo pozorovateľa by nemalo byť obmedzené iba na kandidátske krajiny alebo krajiny s uzatvorenou dohodou o stabilizácii a pridružení, ale malo by byť otvorené pre ďalšie tretie krajiny, ako sú napríklad krajiny Európskeho hospodárskeho priestoru/Európskeho združenia voľného obchodu, Spojené kráľovstvo alebo – ak to správna rada agentúry FRA považuje za vhodné – krajiny, na ktoré sa vzťahuje európska susedská politika;

([2]) Ú. v. EÚ L 433 I, 22.12.2020, s. 1.

Štvrtok 20. mája 2021

iii) *Oblasti činnosti*

okrem boja proti rasizmu, xenofóbii a súvisiacej neznášanlivosti, ako sa uvádza v článku 5 ods. 2 písm. b) nariadenia o FRA, a všeobecnejšieho záväzku bojovať proti akejkoľvek forme diskriminácie a trestným činom z nenávisti by sa v operačnej časti nového nariadenia mali osobitne uviesť tieto oblasti činnosti:

boj proti protirómskemu zmýšľaniu, antisemitizmu, islamofóbii, rasizmu voči osobám čiernej a inej farby pleti, ochrana práv osôb patriacich k menšinám a rešpektovanie politických alebo akýchkoľvek iných názorov;

iv) *Ročné a viacročné plánovanie*

mal by sa zohľadniť návrh Komisie na prerušenie súčasného päťročného viacročného rámca s cieľom upustiť od zavádzania tematických obmedzení na každé päťročné obdobie, aby agentúra FRA mohla prispôsobiť svoju prácu a tematické zameranie novým prioritám; agentúra FRA by mala pripraviť svoje programovanie po dôkladnej konzultácii s národnými styčnými úradníkmi FRA s cieľom čo najlepšie a najúčinnejšie koordinovať hlavné tematické oblasti činnosti s vnútroštátnymi orgánmi členských štátov; návrh programového dokumentu by sa mal zaslať na prerokovanie príslušnému prípravnému orgánu Rady a Európskemu parlamentu a na základe výsledkov týchto diskusií musí riaditeľ agentúry FRA predložiť návrh programového dokumentu na schválenie správnej rade agentúry FRA;

5. vyzýva Komisiu, aby po dôkladnom posúdení vplyvu a konzultáciách so zainteresovanými stranami zvážila komplexnejšiu a ambicióznejšiu revíziu nariadenia o agentúre FRA s cieľom posilniť nezávislosť, efektívnosť a účinnosť agentúry FRA; vyzýva Radu, aby sa týmito návrhmi zaoberala; žiada Komisiu, aby na účely uvedenej budúcej revízie zohľadnila najmä tieto aspekty:

i) *Správna rada*

rovnako ako v prípade mnohých iných agentúr EÚ, právo nominovať jedného ďalšieho člena správnej rady FRA by mal mať aj Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci; členovia správnej rady by mali mať právo na jedno opätovné vymenovanie; mala by sa zahrnúť požiadavka na rodovú rovnováhu v orgánoch zriadených nariadením o agentúre FRA; nabáda agentúru FRA, aby pokračovala vo svojej praxi mať aspoň jedného člena vedeckého výboru s príslušnými odbornými znalosťami v oblasti rodovej rovnosti;

ii) *Nezávislé hodnotenie a preskúmanie činností agentúry FRA*

každých päť rokov by sa akty a činnosti agentúry FRA mali predkladať na nezávislé externé hodnotenie nezadané Komisiou; cieľom nezávislého externého hodnotenia by malo byť najmä posúdenie vplyvu, účinnosti, efektívnosti a pracovných postupov v súvislosti s činnosťami a výsledkami agentúry FRA; správna rada musí preskúmať závery hodnotenia uvedeného v článku 30 ods. 3 nariadenia o agentúre FRA a odporučiť Komisii potrebné zmeny, pokiaľ ide o agentúru FRA, jej pracovné postupy a rozsah jej poslania; Komisia musí postúpiť hodnotiace správy a odporúčania Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov a uverejniť ich; po posúdení hodnotiacej správy a odporúčaní môže Komisia predložiť návrhy na zmeny nariadenia, ktoré pokladá za potrebné;

iii) *Úlohy*

na žiadosť Rady, Komisie alebo Európskeho parlamentu by agentúra FRA mala mať možnosť vykonávať najmä nezávislý vedecký výskum, prieskumy a prípravné štúdie a štúdie uskutočniteľnosti a formulovať a zverejňovať závery a stanoviská ku konkrétnym tematickým otázkam vrátane posúdení jednotlivých krajín a stanovísk k legislatívnym návrhom v rôznych fázach legislatívneho procesu a ku konaniam podľa článku 7 Zmluvy o EÚ; to by malo byť možné

aj na podnet agentúry FRA, nielen na žiadosť inštitúcie EÚ; navyše by právo iniciatívy mali mať jednotlivé členské štáty alebo skupina členských štátov; aktívna úloha agentúry FRA v budúcom mechanizme EÚ pre demokraciu, právny štát a základné práva by mala byť zahrnutá do nariadenia vymedzením agentúry ako orgánu, ktorý v spolupráci so skupinou nezávislých expertov nestranne určuje najdôležitejší pozitívny a negatívny vývoj v každom členskom štáte a prispieva okrem iného k príprave výročnej správy Komisie;

6. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie Rade a Komisii.